

Джерело: Письменний В.В. Суспільні пріоритети бюджетної політики в Україні // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: зб. тез доповідей Шостої міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, 26–27 лют. 2009 р., м. Тернопіль. – Ч. 2. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – С. 162–164.

Письменний Віталій

Тернопільський національний економічний університет

СУСПІЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Із проголошенням незалежності України бюджетна політика формувалась в умовах стійкої економічної кризи та під впливом політичних суперечок, що позначилось на неефективності дії інструментів її реалізації. З одного боку, протягом багатьох років невирішеними залишались питання мобілізації до бюджету достатніх коштів для підтримання на належному рівні суспільного добробуту та регулювання темпів соціально-економічного розвитку, а з іншого – об'єктивним був безперервний процес втрати одних дохідних джерел і, у зв'язку з цим, пошук альтернативних фінансових ресурсів, які б відповідали тогочасній системі господарювання [2]. Вказане, безперечно, ще більше загострило проблеми посилення інфляційних процесів, збільшення обсягу бюджетного дефіциту, зростання внутрішнього та зовнішнього державного боргу. Крім того, серед несприятливих факторів, які негативно вплинули на механізм вироблення бюджетної політики в Україні, стали високий рівень тінізації економіки, низька платіжна дисципліна і неефективність здійснення бюджетних видатків.

Упродовж останніх років бюджетна політика нашої держави спрямовувалась на вирішення питань фінансово-економічної стабілізації, більшість з яких були певною мірою розв'язані, проте й дотепер перебувають у гострій дискусії серед учених, економістів-практиків, політиків і громадськості. Зокрема, актуальними залишаються проблеми щодо забезпечення щорічного темпу зростання ВВП, підвищення інвестиційної привабливості окремих регіонів і галузей економіки, розширення дохідної частини державного та місцевих бюджетів, збільшення видатків на фінансування соціального захисту і соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку. Враховуючи те, що вітчизняна бюджетна система підтримує витратний характер, приведення бюджетних видатків у відповідність до законодавства та потреб суспільства є сьогодні найбільш пріоритетним напрямком бюджетної політики.

Незважаючи на те, що в 2007 р. видаткова частина зведеного бюджету України становила 226,1 млрд. грн., рівень недовиконання планових показників бюджетних видатків

склав 13,6 млрд. грн. При цьому найбільше недофінансовано соціальний захист і соціальне забезпечення (2,9 млрд. грн., або 94,4%) й освіту (741,7 млн. грн., або 98,4%). Недовиконання бюджетних видатків по даному напрямку є негативним явищем і небезпечним за своїми суспільно-політичними наслідками, оскільки видатки саме цих груп тісно пов'язані з декларованим у Конституції України положенням про надання соціальних гарантій населенню. Тому ключові інструменти вироблення бюджетної політики в наступні роки необхідно спрямувати на повноцінне фінансування суспільного розвитку, а питома вага таких видатків має щороку збільшуватись і наближатися до загальносвітового рівня.

Аналіз наведених даних свідчить, що при плануванні бюджетних видатків державні органи влади й управління виходили не тільки з реальних розрахунків, а керувалися політичними вигодами, не приділяючи належної уваги фінансовим результатам вирішення суспільних питань. Крім того, при формуванні видаткової частини бюджету часто приймалися необґрунтовані рішення, що вимагали значних джерел фінансування. На думку вітчизняних науковців, згадані протиріччя тісно пов'язані з неузгодженістю податкової та бюджетної політики, прагненням парламенту завищувати планові показники бюджетних доходів, а уряду – їх занижувати, перевищенням державними зобов'язаннями фінансових можливостей економіки, ухваленням рішень щодо зниження податкових ставок і відповідно їх неприйняттям із розширення бази оподаткування, необхідної для збереження стабільного рівня податкових надходжень [2]. Серед інших причин, які створили передумови для зловживань у бюджетній сфері, є недотримання законодавства у процесі виконання державного та місцевих бюджетів, недосконалий механізм руху коштів при виділенні запланованих бюджетних асигнувань, недостатній рівень контролю за нецільове і неефективне використання фінансових ресурсів.

Таким чином, в Україні необхідно виробити цілеспрямовану бюджетну політику, яка б за допомогою відповідних інструментів зменшила навантаження на економіку та мала яскраво виражене соціальне спрямування. Зважаючи на це, слід визначити першочергові завдання бюджетної політики на найближчу перспективу:

- формування за прикладом зарубіжних країн довгострокового бюджетного плану;
- розроблення загальнодержавної та регіональної стратегій соціально-економічного розвитку;
- підвищення ефективності використання фінансових ресурсів шляхом скорочення непродуктивних витрат й оптимізації бюджетних видатків;
- збільшення обсягу соціальних трансфертів й інвестування їх в людський капітал.

Впровадження цих заходів дасть змогу посилити взаємодію парламенту й уряду в бюджетних питаннях, ув'язати між собою бюджетну політику за регіональною і галузевою

ознаками, узгодити бюджетні програми з пріоритетами суспільного розвитку та забезпечити першочергову реалізацію даних програм в соціально-економічній сфері, не допустити прийняття необґрунтованих політичних рішень, які не підкріплені достатніми фінансовими ресурсами, підвищити ефективність контролю за дотриманням принципу результативності бюджетних видатків [1, с. 15]. А це, безперечно, сприятиме демократизації суспільного життя та загальній макроекономічній стабільності в державі.

Література:

1. Біла книга 2006: План впровадження середньострокового бюджетного планування як механізму узгодження соціально-економічної та бюджетної політик. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби при Головному управлінні державної служби України, 2006. – 30 с.

2. Геєць В. Бюджетна політика в Україні: проблеми і перспективи. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2040/45494/>.